

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן / מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים
אבות פרק ד משנה ו

"רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות" - מאמר ב

אבות (פ"ד מ"ה) רבי יוסי אומר כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות, ע"כ.

בספר מדרש שמואל¹ (שם) הנה בן זומא אמר (לעיל מ"א) איזהו מכובד המכבד את הבריות, כי לסבה שהוא מכבד גם הם יכבדוהו, ורבי יוסי אמר המכובד האמיתי הוא המכבד את התורה, כי בסבתה גופו מכובד על הבריות, כי הני בבלאי טפשאי דהו קיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי רבנן (ע"י מכות כב ג). אמנם הבריות אשר יקרא בשם בריות כי השלימו את חסם למה שנבראו המכבד את התורה יהיה גופו מכובד בעיניהם:

ואפשר עוד לומר כי השמיענו מ"ש שלמה המלך ע"ה "אם חכמת חכמות לך ולצד לבדך תשא" (משלי ט ב), וז"ש כל המכבד את התורה

גופו מכובד וכו' כי אין הכבוד שמכבד את התורה מעלה ומוריד לתורה כי היא מעצמה כבודה בת מלך ולעצמו לבד ותועלתו עשה. ואם לץ וחלל את התורה גופו מחולל על הבריות ולעצמו חלל והתורה כבודה במקומה מונח, אח"כ מצאתי לחסיד ז"ל שפירש כדברי:

והר"ן שושן ז"ל כתב כי כוונת כל המכבד את התורה שיכיר בדעתו מעלתה ואת יקר תפארת גדולתה כי לא יערכנה זהב וזכוכית ויסבור כי נקראת עזו של הקב"ה שנאמר "אתה וארון עוזך" (תהלים קלב ח).

ואני הכותב שמעתי פירוש נאה על מעלת התורה שאמר הכתוב "ה' מלך גאות לבש" (תהלים צג א) כלומר כאשר מלך בעולם בתחלת הבריאה נתלבש בלבוש גאות אבל היה לבוש בו לבד מבלי אזור במתניו כביכול וז"ש לבש. אמנם כאשר קבלו התורה עליהם שנקראת עזו, אז התאזרו ונעשה כמו אזור על הלבוש.²

ויזהר אזהרה יתירה בכבוד עצמה ובכבוד חכמיה ובכבוד ספריה.

כבוד עצמה כיצד לעסוק בה תמיד בנפש שוקקה ויזהר אזהרה יתירה בכבוד עצמה שיהיה גופו נקי וידין ובגדיו נקיים והמקום שלא יהיה שם טנופת וכשיקרא בה יהיה באימה במורא ובהזדעזע כל גופו ואבריו קודם הזכירו ה' ויביט אם הוא במקום המטונף. וריב לי עם המתחסדים וקוראים הזמירות בשוקים וברחובות מבלי שיקפידו אם יש שם טנופת וכשהוא אומר בסדר היום ברוך אלהינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים יאמר אותו בישוב וכוונה רצויה כאדם שראה כבשן האש לפניו והוא כפות להשליך אותו לתוכו וניצל ונתנו לו ממשלה וגדולה ואיזו אש אוכלת כדת השקר ואיזו ממשלה וגדולה כתורת אמת, וכן יעשה כשברך בצבור ויקשיב לשליח צבור כשקורא בתורה, כמו שאמרו בספר הזהר (ע"י שמות רו א) כי המכוין באותה שעה ותהייה איניו פקוחות וקשובות ועיניו פתוחות מעלין לו כאלו קבלה מהר סיני. וכמו שלא היה שם כי אם קול אחד כן ראוי שיהיה עתה:

כבוד חכמיה כיצד שינהוג בהם כבוד גדול ומורא כמורא שמים שהרי מוראם מ"את ה' אלהיך תירא" (ואתחנן ו יג) נתרבה שיראה אותם כראות פני אלהים רוצה לומר כראות פני מלך ושופטיו ושטריו.

כבוד ספריה כיצד צריך להנאות ספריו ויניחם ויצניעם במקום הנבחר שבביתו ויכסה אותם בטלית חשובה וכמו שעושי תחבולות ועושי נסרים באויר להניח עליהן אוכלין לשמור אותם מן העכברים ומן החתולים יעשה ג"כ לשמור כבוד שמים וכשהוא מטלטלם לא יטלטלם כשאר כלים כי אם דרך כבוד וצניעות כמטלטל בגדי המלך בפני המלך, ולא יגע בהם כי אם בידים נקיות ודברים אלו מסורים ללב, וירא אלהים יצא את כלם, עד כאן כתב החסיד ז"ל בשמו של

הר"ן שושן ז"ל, ועוד הוסיף משלו לענין לשון המשנה שרמז גופו מכובד על הבריות, כי אין הפעולה הזאת כשאר הפעולות אחר אשר נעשו, אבל זאת בעת עשותה שכרה עם העושה אותה ופעולתו לפניו, כי איזהו כבוד לאדם יותר מהיותו מכבד התורה עכ"ל. וכו'.

והריטב"א ז"ל כתב כל המכבד את התורה וכו' סמך לדברי ר' צדוק שאמר (שם מ"ה) אל תעשם עטרה להתגדל בהם כנגד השררה, וגם לא קורדום לחתוך בהם כנגד המזונות, ולפי שלפעמים יקח החכם מתנות מבני אדם שאינם הגונים ועינם צרה ורעה וגורמים בזה שישנאו אותם עמי הארץ, וכמו שאז"ל (סנהדרין נב ג) תלמיד חכם דומה תחלה לקיתונן של זהב וכו' אכל ושתה עמו נדמה לו כחרס הנשבר, והוא גורם לעצמו בהדבק עמהם שהם יבזו גופו ותורתו ושומר נפשו ירחק מהם, ולפיכך כל המסתפק במועט שיש לו ואינו רוצה ליהנות מהם הוא גורם כבוד לעצמו ולתורתו ובעבור זה יהיה מכובד על הבריות, אבל המקל ראשו בפני עמי הארצות בעבור מתנתם ישנאוהו שנאה רבה:

ואפשר עוד שאמר כל המכבד את התורה גופו יהיה מכובד יותר על כל הבריות המכובדות שבעולם, כי התורה היא מדברים שאין להם שיעור, וכן המכבדה כבודו בלא שיעור, וכן המחללה אין שיעור לחלול גופו שיחללהו השי"ת, ויהיה גופו מחולל על כל הבריות אשר כבוד גופם מחולל:

והר"א ז"ל כתב ואחשוב כי נסמכה משנת רבי יוסי הגלילי כאן אצל כל המכבד את התורה, לבאר כי בעבור שאמר רבי צדוק שלא יעשם קורדום לחתוך בהם, השיב ר' יוסי כי לפעמים ראוי להשתמש בכתר התורה לפי שבהיות הת"ח מחולל בקרב העמים כעבד או חמור נושא סבל הנה הוא מחלל את התורה. וכאלו אמר כל המכבד את התורה צריך שיהיה גופו מכובד על הבריות גופו ובגדיו וידין נקיים כדי שתתייקר התורה היוצאת מפיו. וכל המחלל את התורה יעשה גופו מחולל על הבריות כחמור נושא סבל ובגדיו פרומים ובזה הוא מחללה, עכ"ל.

¹ כל מאמר זה הוא מספר מדרש שמואל על מסכת אבות.
² ועל דרך הרמז י"ל דתיבת 'תתאזר' עולה בגימטריא תרי"ג, והיא התורה שיש בה תרי"ג מצות. גם תיבת 'חכמה' שהיא מרמזת על התורה כדתיבת

"והחכמה מאין תמצא" (איוב כח יב) רש"י והחכמה התורה, עכ"ל. והיא עם מלויה עולה בגימטריא תרי"ג, פענח רוא (ויקהל).